

Collectieplan 2024 - 2028

‘Een museum is een permanente instelling, toegankelijk voor publiek ten dienste van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mensen en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegen’ (ICOM-definitie van een museum).

INLEIDING

Museum 't Oude Slot is een streekmuseum met bestaansrecht in de eigen regio. De focus ligt op populaire beeldcultuur met een link naar de lokale identiteit van Veldhoven en 'De Kempen'. Museum 't Oude Slot wil een succesvol museum van plaatselijke én regionale allure zijn. We verleiden het publiek tot museumbezoek door de bijzonder collecties, aansprekende exposities, culturele activiteiten, de status van rijks-monumentale boerderij en een unieke ambiance.

Missie

Museum 't Oude Slot is dé pleisterplaats in Veldhoven voor erfgoed en cultuur. Deze missie voeren we uit door:

- publiek te verleiden tot bezoek, door aantrekkelijke exposities aan te bieden en onze collecties te presenteren;
- een actieve en verbindende rol te vervullen tussen cultuur- en erfgoedorganisaties in Veldhoven en omgeving
- educatieve en culturele belevenissen te organiseren.

Doelstelling

Het doel van 'Stichting Museum 't Oude Slot' is het bijeenbrengen, beheren, conserveren en exposeren van historische voorwerpen, met speciale aandacht voor de regio De Kempen, alsmede het bijeenbrengen, beheren, conserveren en exposeren van werken op het gebied van de beeldende kunsten. Dit doel tracht de stichting te bereiken door, onder andere, 'het bijeenbrengen van een eigen collectie van historische voorwerpen en voorwerpen van beeldende kunst'¹.

Geregistreerd Museum

Sinds 2020 is 't Oude Slot een 'geregistreerd museum' en lid van de Museumvereniging Nederland.

Om deze registratie te continueren moet worden voldaan aan de Museumnorm. Een van de voorwaarden om lid te blijven is het beschikken over een actueel en meerjarig collectieplan.

Collectieplan 2024 -2028

Het doel van dit collectieplan is inzicht geven in:

- de samenstelling en betekenis van de collectie;
- het collectiebeleid en de uitvoering daarvan.

Deze versie van het collectieplan is tot stand gekomen in samenwerking tussen directeur/bestuurder, Raad van Toezicht en betrokken vrijwilligers.

Veldhoven, maart 2025

¹ Statuten Stichting Museum 't Oude Slot - 1998

INTRODUCTIE

Huisvesting

Museum 't Oude Slot is gehuisvest in een Rijks-monumentale boerderij. Deze werd gebouwd in de eerste helft van de 19de eeuw, deels op de fundamenten van en gebruik makend van bouwmaterialen uit een in verval geraakte herenwoning met bouwhoeve, genaamd 'Adellijck Huys van Zeelst' of 'Slot Zeelst'. Dat pand werd gebouwd omstreeks 1550. Mogelijk was dit door een gracht omgeven 'Slot' destijds zelfs de verblijfplaats van de heren van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem. Bij de bouw van de boerderij werd de slotgracht grotendeels gedempt.

De boerderij is gerestaureerd in 1972-1974 en in 2009. Tijdens de eerste restauratie is opnieuw een gracht aangelegd.

Het Rijksmonument wordt omschreven als: 'boerderij van het Noord-Brabantse langgeveltype, uitzonderlijk doordat zij met de bijgebouwen een hof vormt met een poortopening onder het rieten dak tussen woonhuis en schuur'.

In de jaren '90 werd op het museumterrein een vrijstaand pand bijgebouwd; het huidige 'Collectiehuis'. Dit heeft nu de functie van open depot.

Hiernaast heeft het museum 1 garagebox in Veldhoven in gebruik, als opslagruimte voor goederen in pre-selectiestadium.

Sinds 2025 huurt museum 't Oude Slot een ruimte van 250 m², 'depot Cranendonck' in Maarheeze. De eerste verkennende afspraken over deelgebruik van dit depot door musea die zijn aangesloten bij de Kempencollectie zijn al gemaakt. Lees er meer over onder de kop Collectievorming.

Ontstaansgeschiedenis

Museum 't Oude Slot startte 1967 als gemeentemuseum van Veldhoven in de monumentale boerderij. In 1998 is het museum verzelfstandigd en in beheer gebracht bij Stichting Museum 't Oude Slot.

De organisatie werkte eraan om 'geregistreerd museum' te worden en bereikte de status van voorlopig geregistreerd museum. Het museum verloor deze status echter in 2006. Een belangrijke reden was dat de renovaties van het dak en de verbetering van de externe depots aan de Berkt en De Roskam niet binnen de gestelde termijn gerealiseerd konden worden. De status van geregistreerd museum werd alsnog bereikt in 2020.

Organisatie

Naast twee betaalde krachten (beheerder 1,0 fte en directeur-bestuurder 0,8 fte) draait het museum op circa 35 vrijwilligers, waaronder een professioneel conservator (gegevens 2025).

SAMENWERKING

Partners en collegiale contacten

Binnen de gemeente Veldhoven werkt het museum intensief samen met de plaatselijke culturele instellingen in de overkoepelende organisatie 'Vier Veldhoven': theater de Schalm, muziekschool Art4U en de bibliotheek. Samenwerkingspartners zijn ook Erfgoedhuis Veldhoven en Kringloop De Kempen (locatie Veldhoven).

Verder bestaan er goede collegiale contacten met onder andere Eindhoven Museum; museum de vier Quartieren Oirschot, Kempenmuseum in Eersel; en diverse andere Brabantse (streek)musea. Daarnaast is ook Erfgoed Brabant een belangrijke partner.

Kempencollectie

In de regio Kempenland bevindt zich een aantal musea en heemkundekringen, die zich bezighouden met de cultuurhistorie van de streek. Deze instellingen werken sinds 2019 samen in overkoepelende zaken op collectiegebied, zodat de zichtbaarheid en de beleving van het Kempisch erfgoed versterkt wordt. In 2022 heeft museum 't Oude Slot zich bij Kempencollectie aangesloten.

Het samenwerkingsverband heeft als doelstelling:

- de collecties op elkaar af te stemmen;
- als vervolgstap collecties in te krimpen en beheersbaar te maken;
- met deze inhaalslag de gezamenlijke collecties op een duurzame wijze te ontsluiten voor het publiek.

Wat dit project uniek maakt is dat de collectie als uitgangspunt is genomen en dat zowel musea als heemkundekringen hierin gezamenlijk optrekken.

Deelnemers zijn: Cultuurhuis Bergeijk; Museum de Vier Quartieren Oirschot; Eindhoven Museum; Kempenmuseum Eersel; Heemkundekring Pladella Villa Bladel; Heemkundekring de Heerlijkheid Oirschot; Heemkunde Werkgroep Reusel; Erfgoedhuis Veldhoven. Online zijn de collecties al zichtbaar (en doorzoekbaar) via www.kempencollectie.nl, ondergebracht in de Brabant Cloud; een project van Erfgoed Brabant.

Dit is een eerste stap; er wordt toegewerkt naar een gezamenlijke collectiedatabase in het programma Memorix Maior, waarmee alle deelnemers al werken. Volgende stappen zijn het inkrimpen van collecties door het afstoten van doublures en niet relevante objecten; het ontwikkelen van een eenduidige werkwijze op het gebied van collectiebeheer en het verkennen van mogelijkheden voor het aanstellen van een 'streekcoördinator'.

- Actiepunt: actief afstemmen en samenwerken op collectiegebied met partners binnen Kempencollectie. Inkrimpen collecties; werkwijze collectiebeheer, aanstellen 'streekcoördinator'

COLLECTIE

GESCHIEDENIS EN -OPBOUW

▪ *Jaren '70 tot en met begin jaren '90 – kleinschalige exposities*

In de vroege bestaansperiode van het museum was het vooral de locatie die bezoekers trok. Daarnaast werden er diverse kleine exposities georganiseerd, altijd bescheiden van opzet, met onder andere archeologische vondsten en objecten uit de rond 1550 grotendeels gedempte slotgracht.

▪ *1992 - aanvang langdurige bruikleen collectie Maas-Rooijakkers.*

De collectie Maas-Rooijakkers ontstond vanaf 1964. Kees Maas (Vught 1918 – Eindhoven 1992, priester in het bisdom 's Hertogenbosch) maakte een begin met het verzamelen van Oost-Brabantse materiële volkscultuur, bestaande uit gebruiksvoorwerpen en werktuigen uit de Meijerij en de Kempen. Vanaf 1975 kreeg hij hierbij hulp van de jonge Gerard Rooijakkers (Eindhoven 1962). Rooijakkers maakte hiervan later zijn studie van de volkscultuur, die uiteindelijk leidde tot zijn academische professie cultuurhistoricus/etnoloog.

In de loop der jaren werden veel achtergrondkennis en documentatie aan de verzameling toegevoegd.

In 1991 werd de collectie Maas-Rooijakkers, ondergebracht in een gelijknamige stichting en een groot deel daarvan werd in 1992 in bruikleen gegeven aan de gemeente Veldhoven en ondergebracht in Museum 't Oude Slot, toen nog gemeentelijk museum.

- **1994 – verlies deel collectie door brand**

In 1994 brak er brand uit in een depot van het museum waardoor een deel van deze in bruikleen gegeven collectie verloren ging.

- **1998 – verzelfstandiging museum**

Na de verzelfstandiging van het museum (1998), werd in 2000 een nieuwe, langdurige bruikleenovereenkomst gesloten tussen Stichting Maas-Rooijakkers en Stichting Museum 't Oude Slot. De overeenkomst werd afgesloten voor een periode van 25 jaar. Dit met het oog op de ambities van het museum om officieel te worden geregistreerd in het museumregister. Deze registratie vereist immers een collectie in eigendom of langdurig bruikleen. Deze ambitie is gerealiseerd (zie ook onder 2008 – 2017 Beheer collectie Maas-Rooijakkers).

- **2008 – Aankoop collectie Volksprenten**

Uit de in bruikleen gegeven collectie Maas-Rooijakkers werd in 2008 de deelverzameling volksprenten aangekocht door het museum voor een bedrag van € 170.000, --. De gemeente Veldhoven acht "het behoud van de prentencollectie voor het museum en voor Veldhoven van groot belang"² en stelt een subsidie van € 150.000, -- beschikbaar. De toenmalige Brabantse Museumstichting vulde dit aan met een eenmalige subsidie van € 20.000, -. Hierbij is de afspraak gemaakt dat, als het museum de prentencollectie niet meer in eigendom kan of wil hebben, deze om niet toevalt aan de gemeente Veldhoven. Deze afspraak is in lijn met de Leidraad Museale Afstoting (LAMO).

² Brief gemeente Veldhoven, d.d. 10 juni 2008

▪ **2008 – 2017 Beheer collectie Maas-Rooijakkers**

In 2008 wordt in overleg met de stichting Maas-Rooijakkers, en op advies van Erfgoed Brabant, besloten dat “in de komende jaren de collectie Maas-Rooijakkers ingeperkt moet gaan worden. De reden daarvoor is dat het voor Museum ‘t Oude Slot onvoldoende inhoudelijke meerwaarde heeft om over de collectie in zijn totaliteit te beschikken.”

Gelijktijdig werd door de eigenaar, stichting Maas-Rooijakkers, en door Erfgoed Brabant geconstateerd dat het beheer en behoud van deze collectie in zijn volledigheid voor de museumorganisatie eigenlijk een te zware opgave is.”³

De geschatte omvang van de collectie bedroeg op dat moment ongeveer 13.000 objecten, in 17 verschillende deelcollecties, waarvan de deelcollectie Godsdienst 1425 – 1950 (5.986 objecten) de grootste was, gevolgd door Samenleving 1450 – 1996 (1.390 objecten) en Voeding 1400 – 1975 (1.061 objecten).⁴

Regelmatig werden door de jaren heen (kunst-)voorwerpen aangeboden door particulieren en door het museum aanvaard, zelfs incidenteel aangekocht. Tot zeker in 2010 had het museum niet de intentie om zelf een collectie op te bouwen, maar maakte het alleen gebruik van de objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers. In het geval van schenkingen werd verteld dat “voorwerpen die zij aanbieden niet worden opgenomen in de collectie van het museum, maar dat hun schenking wordt opgenomen in de collectie Maas-Rooijakkers”.⁵ In de jaren daarna, tussen 2013 en 2017, werden delen van de collectie Maas-Rooijakkers teruggehaald door de eigenaar, na eerst aan het museum ter aankoop te zijn aangeboden. De museumdepots De Berkt en De Roskam werden ontruimd en alleen de zolders van de museumboerderij bleven in gebruik als depot.

▪ **2018 – 2020 selectie en validatie, gevolgd door ontzamelen collectie Maas-Rooijakkers**

Er was lang geen beschreven visie over verzamelen en ‘ontzamelen’ van de collecties. Pas in 2018 werd dit beleid vastgelegd in een collectieplan. Dit was een voorwaarde voor opname in het museumregister, de officiële status die het museum uiteindelijk in 2020 bereikte.

In oktober 2018 werd in overleg met bruikleengever Gerard Rooijakkers van de stichting Maas-Rooijakkers afgesproken, de in bruikleen gegeven objecten te selecteren en te valideren. Op basis daarvan zou een deel van de bruikleencollectie als schenking in eigendom van het museum overgaan. Het resterende deel zou teruggaan naar de bruikleengever. De gemeente Veldhoven stelde een projectsubsidie beschikbaar voor dit selectie- en validatieproject, dat in 2019 werd uitgevoerd en afgerond.

³ Strategisch beleidsplan 2012 – 2017, museum ‘t Oude Slot, samensteller A. Redegeld

⁴ MUSIP-rapportage, Erfgoed Brabant, 24 oktober 2009

⁵ Stand van zaken registratiesystemen, Hans Zoete & Monique van der Sanden, 19 augustus 2009

Van links naar rechts: directeur Hans Sonnemans, Loes Rooijackers en Gerard Rooijackers na het tekenen van de schenkingsovereenkomst.

In september 2020 werd een notarieel vastgelegde schenkingsovereenkomst getekend. Daarin is vastgelegd dat - gedurende 10 jaren, ingaande 2020 - jaarlijks 10% van de geselecteerde objecten (uit de in bruikleen gegeven collectie) in eigendom overgaan naar het museum. Deze schenking in natura wordt jaarlijks door de schenkers, Gerard en Loes Rooijackers, aangegeven bij de Belastingdienst. Dit in het kader van de regeling van culturele Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI's).

▪ **2019 - Aanvang opbouw Collectie Veldhoven**

Museum 't Oude Slot wil plaatselijk draagvlak en (meer) relevantie krijgen. Veldhovenaren moeten het museum ervaren als 'ons' museum. Daarom gaat het museum actief verzamelen om zo te werken aan de opbouw van de 'Collectie Veldhoven'. In de acquisitie werkt het museum samen met Erfgoedhuis Veldhoven en Kringloop de Kempen. Medio 2024 zal de Collectie Veldhoven bijna 1000 objecten omvatten.

Lees meer over de Collectie Veldhoven onder de kop Collectievorming.

▪ **2020 – inrichting Collectiehuis**

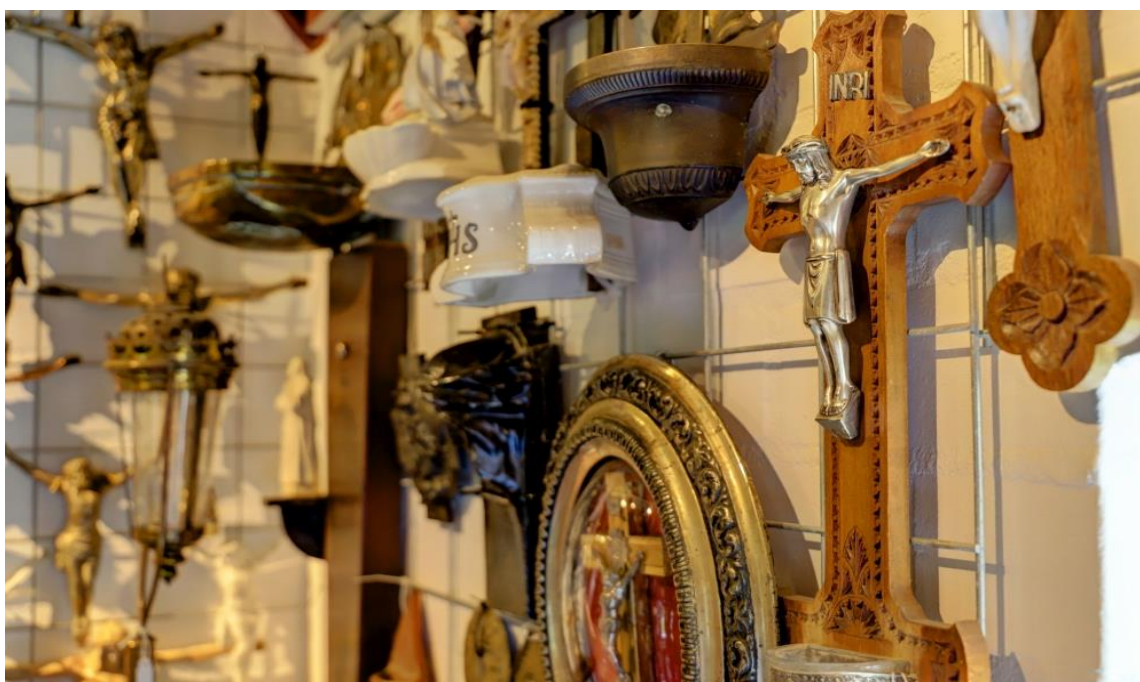
Vanaf begin 2020 werden de zolders van het museumgebouw leeggehaald en alle objecten uitgepakt, gecontroleerd en toegevoegd aan het collectieregistratiesysteem, voor zover dat nog niet gebeurd was. De objecten kregen een plaats in het Collectiehuis; een bakstenen gebouw uit de jaren negentig van de vorige eeuw op enkele tientallen meters van het museumgebouw. De veiligheid is er aanzienlijk groter dan de zolders onder de rieten kap van het monumentale gebouw. De objecten kregen er een geregistreerde standplaats in vitrines, lades of aan de wanden van het Collectiehuis. Het Collectiehuis fungeert als open depot en is sinds 2022 toegankelijk voor het publiek.

- **2022 – toetreding tot de Kempencollectie**

In 2022 gaat het museum deel uitmaken van de ‘Kempencollectie’, een samenwerkingsverband van musea en erfgoedinstellingen in de Kempenregio op collectiegebied. Sinds 2021 is de volledige collectie van dit samenwerkingsverband al te raadplegen op de website binnen de Brabant Cloud en op de site www.kempencollectie.nl.

- **2024 Kenniscentrum populaire beeldcultuur**

De collectie Maas-Rooijakkers, met name de prentencollectie, is uitvoerig gedocumenteerd en de bijbehorende bibliotheek wordt gedigitaliseerd en toegevoegd aan de collectieregistratie, waardoor het museum zich ontwikkelt tot een kenniscentrum op het gebied van populaire beeldcultuur. De deelcollectie Volksprenten wordt bewaard in het Collectiehuis, in het zogenoemde ‘Prentenkabinet’ op de eerste etage.

COLLECTIEOMVANG

De collectie is grofweg opgebouwd uit 3 segmenten:

- De deelcollectie Maas-Rooijakkers omvat ongeveer 4000 objecten
- De deelcollectie Volksprenten bestaat uit ruim 1.520 geregistreerde prenten, een aantal originele tekeningen en fotowerken, tientallen boekwerken, een spel en diverse objecten waaronder een printblok, welke zijn ondergebracht in een eigen depot.
- Medio 2024 bestaat de deelcollectie Veldhoven uit bijna 1.000 objecten.

COLLECTIEPROFIEL EN -WAARDERING

De collectie Volksprenten vormt de kerncollectie van Museum 't Oude Slot. Voor deze volksprenten is een collectieprofiel met bijbehorende waardering aan te geven. De volksprenten waren voornamelijk bedoeld voor eenvoudige mensen met een smalle beurs. Ze werden ook wel 'oortjes' (een oortje was 2,5 cent) of centsprenten genoemd. De voorstellingen zijn voornamelijk uitgevoerd in houtsnedetechniek, waarbij de afbeelding in een houten drukblok is gesneden. Het is volkskunst, waarbij de boodschap voorop staat en het perspectief niet belangrijk is. Ze ontstaan in de middeleeuwen uit afbeeldingen van heiligen. In de loop van de 16e eeuw komen er steeds meer prenten met afbeeldingen uit het alledaagse leven. In de 2e helft van de 17e eeuw brengen zo'n 200 drukkers en uitgevers centsprenten op de Nederlands markt. In de loop van de 19e eeuw krijgen deze afbeeldingen steeds meer een educatief karakter en komen er steeds meer prenten voor kinderen. In 1899 stopte de laatste drukker van volksprenten (drukkerij Beersmans in Turnhout). Daarmee kwam een einde aan een oude volkskunst.

De collectie Volksprenten staat bekend als de in belangrijkheid derde openbare collectie volksprenten van Nederland en de waarde is daarmee zeker provincie-overstijgend en onderscheidend voor het museum.

Voor het overgebleven deel van de collectie Maas-Rooijakkers, vooral Kempische gebruiksgoederen uit eind 19de eeuw / begin 20ste eeuw, is het lastiger om een profiel te definiëren en om hieraan een waardering te verbinden.

MATERIEEL BEWUSTZIJN / SELECTIECRITERIA

Voor de in 2019 uitgevoerde selectie uit de in bruikleen gegeven collectie Maas-Rooijakkers werd een selectieformulier ontworpen dat gebruikt is om de objecten te waarderen. Die criteria worden nog steeds gebruikt bij de waardering van nieuwe objecten.

- A. Populaire beeldcultuur
 - 1. Grafiek (prent, los of ingelijst, oud & actueel)
 - 2. Voorstelling (achter glas, borduurkarton etc.)
 - 3. Presentie (object met decoratie, signatuur, slijtage)
 - 4. Iconografische relevantie (object is afgebeeld)
- B. Intelligent pre-industrieel design
 - 5. Uitzonderlijke kwaliteit design (dus geen decoratie)
- C. Collectie Veldhoven / Kempen
 - 6. Archeologie
 - 7. Historische objecten (context bepaalt kwaliteit)
 - 8. Hedendaags verzamelen (context bepaalt kwaliteit)

Binnen deze categorieën worden de bekende museale waardes gehanteerd:

- 1. Topstuk | 2. Documentair | 3. Rekwisiet | 4. Pending | 5. Afstoten

COLLECTIEVORMING

Museum 't Oude Slot is een streekmuseum. "Het bestaansrecht van het museum ligt in de eigen buurt, in de eigen regio. Ambities op landelijk/internationaal niveau zijn, met uitzondering van de prentencollectie, een brug te ver" ⁶. Het DNA van Veldhoven zou in het museum zichtbaar, voelbaar moeten zijn; de 'Veldhovense mens uit verleden en heden' moet herkenbaar worden gemaakt. Herkenbaar voor de bezoeker van buiten, de vele internationals uit de omgeving maar zeker ook voor de inwoners van Veldhoven zelf. Museum 't Oude Slot wil zo draagvlak en (meer) relevantie krijgen. Veldhovenaren moeten het museum ervaren als 'ons' museum. Daarom wordt vooral gewerkt aan de opbouw van de 'Collectie Veldhoven'. Daarbij besteedt het museum aandacht markante personen uit de geschiedenis van Veldhoven. Het gaat dan vooral om het verhaal achter de personen en de objecten. De basis voor de Collectie Veldhoven wordt gevormd door geselecteerde objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers. Het gaat dan om objecten gerelateerd aan Veldhoven(-Dorp), Meerveldhoven, Oerle, Zeelst of omliggende gemeenten in de Kempen. in de Kempen.

Het museum bouwt verder aan de Collectie Veldhoven door actief te verzamelen. Zo krijgt de lokale gemeenschap de mogelijkheid om objecten 'veilig af te staan' een soort rituele depotfunctie. Wel met een selectie aan de poort maar zeker niet te streng. De eigenaar van de collectie Maas-Rooijakkers, Gerard Rooijakkers, schrijft hierover: "zo'n piepklein museum vervult een heel nuttige functie in zo'n samenleving; enerzijds als identiteitsfabriek en anderzijds als veilig depot voor spullen waar je vanaf wilt, maar waarvan je het niet over je hart kunt verkrijgen om ze weg te gooien." ⁷

Een belangrijke partner bij de vorming van de collectie Veldhoven is stichting Kringloop de Kempen. Aangeboden objecten die niet meteen in de museumcollectie kunnen worden opgenomen, krijgen een plaats in een voor dit doel gehuurde garagebox. Als een object definitief niet in aanmerking komt voor opname als museumobject of rekwisiet (in Veldhoven of bij de Kempencollectie aangesloten musea, wordt het overgedragen aan de kringlooporganisatie en krijgt het zo alsnog een nieuwe bestemming. Deze handelwijze is opgenomen als clause in de overdrachtsovereenkomst die 'de schenker' ondertekent. Evenzeer neemt Kringloop de Kempen contact op met museum 't Oude Slot in het geval daar mogelijk interessante objecten voor het museum binnenkomen.

Een tweede partner bij dit actief verzamelen is Erfgoedhuis Veldhoven, de vereniging waarin de Veldhovense erfgoedinstellingen zijn ondergebracht. Deze samenwerking is vastgelegd in een convenant dat in november 2024 werd getekend. Het Erfgoedhuis heeft veel specialistische kennis, kent veel achtergrondverhalen over locaties en personen en ook daar worden regelmatig interessante objecten aangeboden.

Daar waar de kerncollectie Volksprenten vooral statisch zal blijken, zal de in 2019 daadwerkelijk opgestarte Collectie Veldhoven dynamisch van aard zijn.

- Actiepunt: doorlopend en actief werken aan de Collectie Veldhoven met samenwerkingspartners Kringloop de Kempen en Erfgoedhuis Veldhoven.

⁶ 'Een blik op de toekomst voor 't Oude Slot, Annette Redegeld / directeur, 15 augustus 2017, mede gebaseerd op bedrijfsscan door bureau Berenschot.

⁷ Rituele depots, erfgoed en afval, Gerard Rooijakkers, uitgave Historisch Centrum Overijssel

Depot Cranendonck Maarheeze

Sinds 1 januari 2025 huurt museum 't Oude Slot een opslagruimte van 250 m² aan de achterzijde van 't Laar 22 in Maarheeze. Verhuurder is de firma Lammers in Budel. Het huurcontract is overgenomen van de gemeente Cranendonck.

In dit depot Cranendonck is een grote collectie cultuur-historische objecten opgeslagen, eveneens bijeengebracht door Gerard Rooijackers en eigendom van De Raekt BV.

Collectie en opslag zijn een laatste restant van het project 'Hof van Cranendonck'⁸ dat in 2014 is gestopt.

Deze collectie, plus de volledige magazijninrichting, is per 22 november 2024 door De Raekt BV, vertegenwoordigd door R.F.T. van Gansewinkel CEO, geschonken aan museum 't Oude Slot. Deze collectie zal in samenwerking met Gerard Rooijackers worden gesaneerd en opgeschoond. In dit depot kunnen grote objecten (ook tijdelijk) worden ondergebracht.

De in het depot opgeslagen collectie valt niet onder de LAMO en kan daarom zonder beperkingen 'ontzameld' worden. Interessante en belangrijkste stukken, zoals een arrenslee, tentwagen en hele vroege wanmolens uit Oirschot (1780 en 1840) kunnen worden toegevoegd aan (andere) museale collecties. Verkoopopbrengsten van objecten met een courante handelswaarde, zoals rijtuigen en een preekstoel, zouden de huur voor de eerste jaren kunnen financieren. Niet interessante zaken kunnen worden afgevoerd via de kringloop.

Na dit opruimen en afstoten ontstaat meer dan voldoende vrije ruimte in het magazijn voor het opslaan van grote objecten die in Veldhoven geen plaats kunnen vinden. Daarnaast biedt dit depot ook de mogelijkheid om partners binnen de Kempencollectie ruimte te bieden voor opslag. Een praktische vorm van samenwerking tussen de regionale musea.

- Actiepunt: depot Cranendonck saneren en opruimen; geschikt maken voor eigen opslag en die van partners binnen Kempencollectie.

Selecteren en afstoten

In 2025 zal de bruikleen van de collectie Maas-Rooijackers formeel eindigen. Alle objecten die niet voor overname door het museum in aanmerking kwamen, zijn dan teruggesteerd aan de eigenaar, zoveel mogelijk al voor 2025. Van een feitelijke museale afstoting volgens de geldende LAMO (Leidraad Afstoting Museale Objecten) is geen sprake. Wel van een beëindiging van een langdurige bruikleen, gefaseerd en in heel goed overleg.

Voor afstoting van objecten uit de vaste collectie zal het museum zich uiteraard houden aan de richtlijnen in de LAMO. Er zal vooraf heel goed worden nagedacht wat er wel en niet in de collectie zal worden opgenomen. Zoals eerder beschreven in de paragraaf 'collectievorming', beschikt het museum over een externe ruimte, een gehuurde garagebox, waar binnenkomende objecten kunnen worden opgeslagen, vóór ze definitief worden geselecteerd als museumobject. Als uiteindelijk besloten wordt om ze niet te selecteren dan is de LAMO niet van toepassing en kunnen de stukken terug naar de schenker of naar Kringloop de Kempen, zoals geregeld in de schenkingsovereenkomst.

⁸ Het plan van de familie Van Gansewinkel omvatte de bouw van een hotel, theater, museum, restaurant en winkels bij landgoed De Baronie.

Deze werkwijze is ook van toepassing op de (niet museale) collectie in Depot Cranendonck in Maarheeze.

- Actiepunt: doorlopend selecteren en afstoten van objecten die niet (meer) in de collectie passen. Afstoten museale objecten volgens de richtlijnen de in de LAMO.

BEHOUD EN BEHEER

De deelcollectie Volksprenten wordt bewaard op de zolder van het Collectiehuis, het zogenaamde Prentenkabinet. De andere objecten hebben een plaats gekregen op de benedenverdieping van dit Collectiehuis in vitrines, lades en aan de wanden. Alles heeft een gecontroleerde standplaats gekregen, gekoppeld aan de collectieregistratie.

Preventieve conservering

Temperatuur- en luchtvochtigheidswaarden worden gemeten en structureel bijgehouden. De UV-waarden worden ad-hoc gemeten. De ramen zijn voorzien van UV-werende folies.

In de loop van 2025 zullen de temperatuur en luchtvochtigheidswaarden beter te controleren en te meten zijn. De gemeente is voornemens het museum te voorzien van warmtepompen en de aardgasaansluiting af te sluiten. Een belangrijk voordeel hiervan is dat dan een goed en stabiel museumklimaat te realiseren zal zijn (RV 50-52% en rond 18 graden Celsius) wat ook nog eens per ruimte kan worden ingesteld.

- Actiepunt: doorlopend de diverse waarden (temperatuur, luchtvochtigheid, UV) blijven controleren en registreren.

Actieve conservering en restauratie

Voor actieve conservering en restauratie bestaan nog geen plannen, hoewel hierover al wel opmerkingen zijn gemaakt bij de overname van de collectie Volksprenten in 2008. Samen met een deskundige dient hiervoor een inventarisatie te worden gemaakt. Mogelijk kan de voormalige eigenaar en deskundige hierbij nog een rol spelen.

- Actiepunt: inventariseren welke objecten in aanmerking komen voor actieve conservering en/of restauratie.

Veiligheidszorg

Beheerder, conservator en collectiemedewerkers hebben de training CHV (collectiehulpverlening) gevolgd.

Het museum is aangesloten bij een calamiteitenservice (Van Waarde van Polygon). Het museum kan bij calamiteiten zoals waterschade (lekkages, overstromingen), schimmelexplosies en brandschade een beroep doen op gespecialiseerde ondersteuning en restauratie. Van Waarde heeft ook ondersteund bij het maken van een calamiteitenplan voor de collectie. In 2022 zijn hier goede ervaringen mee opgedaan toen een glasplaat brak in een vitrine van het Collectiehuis. Alle objecten zijn door zorg van deskundige medewerkers van Van Waarde gestabiliseerd en later gerestaureerd, alles in goed overleg met onze verzekeraar.

Collectieregistratie en documentatie

De deelcollectie Volksprenten was al jaren goed geregistreerd en gedigitaliseerd in het registratieprogramma Adlib.

Voor de collectie Maas- Rooijakkers was de situatie in 2019 onduidelijk. De collectie was wel redelijk uitgebreid beschreven, onder andere in een nog aanwezig kaartstelsel van de eigenaar. De standplaatsen waren in de loop der jaren veranderd en niet meer bijgehouden. Het was ook niet altijd duidelijk of door de eigenaar teruggehaalde objecten waren verwerkt in het stelsel. Alle in de depots aanwezige objecten zijn daarom handmatig gecontroleerd. Alleen de voor schenking geselecteerde objecten van de collectie Maas-Rooijakkers werden (opnieuw) geregistreerd. De objecten die terug zijn gegaan naar de eigenaar zijn niet door het museum gecontroleerd of geregistreerd. Met de inrichting van het Collectiehuis zijn de juiste standplaatsen weer aan de objecten gekoppeld.

Registratiesystemen

De collectie Maas-Rooijakkers was beschreven volgens een handmatig kaartstelsel. Later is dit grotendeels ingevoerd in het digitale stelsel Filemaker Pro.

Vanaf 2009 schakelde het museum over op het in de museumwereld bekende ADLIB Basis, waarin in ieder geval de basisgegevens waren vastgelegd. Verder maakte het museum gebruik van een schenkingenregister.

In februari 2020 stapte het museum over naar de Brabant Cloud, een initiatief van Erfgoed Brabant. Musea en instellingen in Brabant kunnen hier hun collecties zichtbaar maken in een Cloud-omgeving via het registratieprogramma Memorix Maior.

Alle data werden omgezet naar dit programma en alle collectiemedewerkers kregen een training vanuit Erfgoed Brabant. In de maanden van lockdowns tijdens de 'Coronapandemie' werkten zes medewerkers vanuit huis aan de collectieregistratie. Zo zijn grote stappen gezet en werd in maanden gerealiseerd waar normaal een jaar of meer voor nodig zou zijn geweest. Alle objecten konden worden gekoppeld aan HR-beeldbestanden.

Vanaf 2021 is de gehele collectie te zien en te doorzoeken vanaf de eigen website. Vanaf 2022 werkt het museum binnen dezelfde Brabant Cloud ook nog samen met een tiental musea en instellingen in de Kempen. Hiermee maken we binnen Kempencollectie.nl onze collectie zicht- en doorzoekbaar.

Het werk aan de registratie gaat doorlopend door. Het opschonen van data, het toevoegen van 'context' (foto's, documenten en relevante gegevens) en standplaatscontrole. Verder streven we naar een koppeling van registratiebestanden binnen Kempencollectie.

- Actiepunt: doorlopend opschonen van data, toevoegen van 'context', standplaatscontrole in het systeem. Opleiden van nieuwe collectiemedewerkers in het werken hiermee.

Documentatie

Er is een uitgebreide gespecialiseerde bibliotheek die deel uitmaakte van de met de eigenaar overeengekomen schenkingsregeling. Deze bibliotheek wordt ook gedigitaliseerd en toegevoegd aan de collectieregistratie, zichtbaar vanuit de eigen site en de Kempencollectie. Hiermee groeit het museum uit tot het kenniscentrum van populaire beeldcultuur.

De collectie Maas-Rooijackers, met name de prentencollectie, is uitvoerig gedocumenteerd.

GEBRUIK VAN DE COLLECTIE

De collectie van het museum wordt gebruikt voor presentaties, educatieve doeleinden en (wetenschappelijk) onderzoek. De deelcollectie Volksprenten dient regelmatig als inhoudelijke uitgangspunt voor exposities. De objecten uit de collectie Maas-Rooijackers zijn hierin ondersteunend. Deze lijn is verder voortgezet, waarbij voor de ondersteunende rol werd geput uit de collectie Veldhoven. Voorbeelden hiervan zijn de exposities 'Veldhoven 75 jaar Vrij' (2019) en '100 jaar Veldhoven, Stad van Dorpen' (2021), waarbij inhoudelijk nauw werd samengewerkt met Erfgoedhuis Veldhoven.

In het hoofdgebouw van het museum zijn er permanente exposities, zoals in 'd'n Herd' en de 'Goei Kamer', die de geschiedenis van Veldhoven en volksprenten belichten.

In het Prentenkabinet (op de 1ste etage van het Collectiehuis) zijn de topstukken uit de collectie Volksprenten te zien. De overige objecten zijn geplaatst in vitrines en lades op de begane grond van het Collectiehuis. Alle objecten hebben een gecontroleerde standplaats die gekoppeld is aan de collectieregistratie. Ook de objecten worden regelmatig ingezet voor tijdelijke exposities, soms in combinatie met moderne kunst. Hiervoor wordt de 'Grote Schuur' gebruikt, evenals de nieuwe expositieruimte 'de Opkamer' die sinds 2024 beschikbaar is.

Actieve conservering en restauratie zijn nog niet gepland.

Collectie als inspiratiebron

Bijzonder is ook de kunstsociëteit "In den Witten Handschoen", opgericht begin 2018, die enthousiast gebruik maakt van de deelcollectie Volksprenten: "de sociëteit heeft als doel zich op eigen wijze en hedendaags te verhouden tot de historische collectie, deze te ontsluiten en tegelijkertijd een serieus podium te worden voor moderne hedendaagse kunst"⁹. Zestien kunstenaars lieten zich in 2018 inspireren door de oude prenten voor eigen werk, dat getoond wordt in exposities in en om het museum.

Ook in 2022 was er een spraakmakende expositie, deze keer in samenwerking met Grafiekplatform, de landelijke vereniging voor hedendaagse grafische kunst.

⁹ Pamflet in expositie 'Over Volksprenten en Actuele Beeldtaal', Jan Dams 2018

Onderzoek en educatie

Het beheer van de deelcollectie Volksprenten is in deskundige handen. De conservator en twee vrijwillige medewerkers nemen deel aan het landelijk overleg voor beheerders van prentencollecties (waarbij contacten met de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het Openluchtmuseum in Arnhem). Eigen onderzoek en het uitbreiden van deskundigheid wordt verkregen door het volgen van specialistische cursussen en workshops, zoals bijvoorbeeld “het determineren van historische, grafische en fotomechanische technieken” bij de Universiteit Leiden, die de conservator en medewerkers in oktober 2018 volgden.

De collectie Volks- of centsprenten geeft een goed beeld van zaken waarin de Nederlandse bevolking de afgelopen eeuwen geïnteresseerd was. Dat maakt de collectie tot een onschatbare bron voor iedereen die interesse heeft in de geschiedenis van Nederland. De prenten kunnen dienen als bron voor velerlei onderzoek: naar tekst en taal, naar het dagelijks leven van onze voorouders, naar (verdwenen) ambachten en beroepen, naar vervoer en mode en naar pedagogische opvattingen en rolpatronen. Ook de illustratietechnieken en de verspreiding kunnen onderwerp van studie zijn.

Presentatie

In ‘d’n Herd’ beschikt het museum over een permanente expositie, waar het verhaal van volks- en centsprenten en populaire beeldcultuur wordt ingeleid. In de ‘Goei Kamer’ wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van Veldhoven en ‘t Oude Slot zelf. In het Collectiehuis is in het Prentenkabinet een selectie van topstukken uit de collectie te zien. Verder worden de objecten voornamelijk ingezet bij tijdelijke exposities (twee tot drie per jaar), soms in combinatie met moderne kunst. Hiervoor is de ‘Grote Schuur’ beschikbaar en vanaf 2024 een kleine ruimte te bereiken via de ‘Opkamer en zolder’.

Bruikleenverkeer

Voor wat betreft het bruikleenverkeer zijn er al goede ervaringen opgedaan met Museum Eindhoven; deze contacten zullen verder worden geïntensiveerd. In 2023 deden we dat met de expositie ‘Samenleving in verandering’ en in 2024-2025 met ‘Bij Burgers Thuis’. Deze contacten zullen verder worden geïntensiveerd. Het is niet bedoeling dat het museum gaat verzamelen daar waar de collega’s in de directe omgeving (binnen Eindhoven of de Kempencollectie), maar ook wat verder zoals het museum Klok en Peel in Asten) kan worden geleend ten behoeve van tijdelijke exposities.

Voor het bruikleenverkeer conformeren wij ons aan ‘Slimmer Lenen’, uitgangspunten bruikleenverkeer binnen Nederland (Museumvereniging 2016) en ‘Bruikleenverkeer’, begeleidend onderzoek beperkt verzekeren (Museumvereniging, 2018).

OVERZICHT ACTIEPUNTEN

Wat	Wanneer
Doorlopend en actief werken aan de Collectie Veldhoven met samenwerkingspartners Kringloop de Kempen en Erfgoedhuis Veldhoven.	2024 - 2028
Depot Cranendonck saneren en opruimen; geschikt maken voor eigen opslag en die van partners binnen Kempencollectie.	2025
Actief afstemmen en samenwerken op collectiegebied met partners binnen Kempencollectie. Inkrimpen collecties; eenduidige werkwijze collectiebeheer, 'streekcoördinator' benoemen.	2024 - 2028
Doorlopend selecteren en afstoten van objecten die niet (meer) in de collectie passen. Afstoten volgens de richtlijnen van de LAMO.	2024 - 2028
Inventarisatie maken met een deskundige voor plannen m.b.t. eventuele actieve conservering en restauratie.	2026
Continue controle en registratie van de diverse waarden in de tentoonstellingsruimten zoals temperatuur, luchtvochtigheid en UV. Na 2025 deels via het nieuwe digitaal gestuurde omgevingsysteem	Doorlopend
Opschonen van data, toevoegen van context, standplaatscontrole in het systeem. Nieuwe collectiemedewerkers trainen op dit punt.	Doorlopend

